

Előfizetési feltételek:
 (Videkre postán vagy helyben hához
 borítva.)
 Egész évre 16 frt. Fél évre 8 frt.
 Negyed évre 4 frt.
Egyen számú 6 krajczár.
Hirdetmények díja:
 6-hasábos poltisor egyezri hirdetésnél 12,
 ketteszornál 10, háromszornál 8 kr.
 A nyitási poltisor 50 kr.
 Bélyegdíj külön 30 kr.
 Hirdetmények elfogadják a ki-
 adóhivatalon kívül egyedül **Hansen-**
stein és Vogler hirdetésfelvételi
 hivatalában Budapesten: Horvát-utca
 3. sz. I. em. Bécs: Wallfischgasse 10. sz.
 Prága: Graben 27.

KÖZÉPPÁRT

Politikai napilap.

Szerkesztői iroda:

Belváros, Kalap-u. 15. sz. I. em.
 A lap szellemi részét illető minden köz-
 lemény a szerkesztőséghez intézendő. —
 Bermentetlen levelek csak ismert ke-
 zektől fogadtnak el. — Kéziratok nem
 adtnak vissza.

Kiadóhivatal:

Belváros, Lipót-u. 2. sz. földszint (Kör-
 térsz József könyvnyomdai irodája)
 hova a lap anyagi részét illető közlemé-
 nyek (előfizetési pénzek, hirdetések
 kiadás körüli panaszok) intézendők.

Budapest, január 23.

Most, midőn a 21-es bizottság a fölött ta-
 nácskozik, hogy miként lehetne az állam zilált
 pénzügyi viszonyain segíteni, az egyensúlyt a
 kiadás és bevételek közt helyreállítani s ez által
 az ország alkotmányos fönállását, önkormányza-
 tunkat megmenteni, nem csak nem fölösleges, de
 szükséges is, hogy megérintsünk, sőt komolyan
 tárgyaljunk egy másik kérdést, mely ezzel oly
 szoros összefüggésben van, hogy csaknem el lehet
 mondani, hogy az érem másik oldalát képezi. S
 melynek javulása nélkül a másik kérdésen sem
 lehet gyökeresen segíteni.

E kérdés nem más, mint az: miképen le-
 hetne a magyar nemzetiség és alkotmány egyik
 legfőbb támaszát a magyar középosztályta meg-
 semmisítéstől megmenteni.

E kérdés ránk nézve végtelenül fontos, mert
 ne árnunk magunkat s mondjuk ki nyíltan, hogy
 a magyar nemzet uralma e honban a történeti
 jogosultságon kívül vagyonunk s értelmiségün-
 kön alapszik, ezt pedig leginkább a közép föld-
 birtokos osztály képviseli s így minden birtokos
 család elpusztulásával egy-egy alapkö hull ki a
 alkotmányos szabadságunk épületéből.

Az 1848-ki törvényeknek az urbért s ősisé-
 get eltörölő, a kor és viszonyok rideg követelmé-
 nyének megfelelő részei, a szabadságharc alatti
 nagy áldozatok, a magyar pénzügyek megse-
 misítése, a bekövetkezett kényuralomnak a ma-
 gyar faj elleni gyűlölete, s érdekeink elnyomása,
 az egyszerre behozott súlyos földadók a Bach-
 rendszer elszegényedésünkre törő politikájával
 párosulva, végre az ezek folytán beállott apathia:
 mind egy-egy mély vágás volt azon életerős, te-
 rebélyes fa sudarán, melyet magyar nemzetnek
 neveznek. S épen a középosztály, a kisebb bir-
 tokos a nemzetnek, a nemzeti szellemnek legerő-
 sebb föntartója s ápolója volt, melyet a csa-
 pákok legérzékenyebben érintettek, s melynek
 pusztulása minden igaz honfi szívét mély fájdal-
 ommal tölti el.

S a régi bajokhoz újak járultak s a pusztu-
 lást nagyban elősegíti még a mult évek termé-
 ketlensége, a mult év pénzügyi miseriája, de
 leginkább, valljuk be őszintén, maga azon
 osztály határtalan könnyelműsége s pa-
 zarlása.

Fájdalmunkat némileg enyhítené az, ha tud-
 nánk s tapasztalhatnánk, hogy az ily elpusztult csa-
 ládok birtokait ismét más magyar családok szer-
 zik meg, s így bár a hatalmas középosztály
 számban fogy is, de erőben marad, azonban még
 e kevés vigasztalásunk sincs meg, mert e bir-
 tokok legnagyobb részét köztudomás szerint olyan
 emberek veszik meg, kiket semmi sem köt e ha-
 zához, csak épen az érdek, s kiknek egy részétől
 félni lehet, hogy jövőre az ország és a nemzet
 boldogságának sérülési lesznek.

Nézzük végig a megyéket, s rémülten ta-
 pasztaljuk, hogy csak az 1848-ki birtokos csa-
 ládok is már mai nap nem megtizedelve, de jó-
 formán felezve vannak, s hogy ott, hol a lakos-
 ság nagy száma idegen nemzetiségű, a magyar
 birtokosok befolyása, épen mert már annyira
 leolvadtak, mai nap már csaknem megszűnt, s
 hogy sok helyt a régi tulajdonos családok már
 jóformán csak szinleg urai azon vagyonnak, mel-
 lyet még tényleg birtokolnak.

Áll ez a szerkezt Magyarországon, de kül-
 önösen áll az erdélyi részeken, pedig ha Ma-
 gyarországon a haza elleni bűn a földbirtok
 könnyelmű elpredálása, Erdélyben a különböző
 viszonyoknál fogva bátran még súlyosabb bűn-
 nek lehet azt tekinteni.

Nem tagadjuk, hogy a föntebb elősorolt okok
 más vagyamosabb nemzetnél sem maradtak vol-
 na szomorú következmények nélkül, de hogy ná-
 lunk ily ijesztő mérvet öltenek, azt nagy részben
 elősegíti azon határtalan könnyelműség, melylyel

gazdaságunkat kezeljük; a régi jóból nem fele-
 tünk semmit, s az új nyomoraihoz nem tudunk
 alkalmazkodni, s kiváltkép nem tudunk számolni.
 A helyett, hogy szerezniék vagy legalább a jó
 évek bőségéből a bekövetkehető rosszabbra
 elteménk valamit, folytonosan többet adunk ki,
 mint a memyit bevesztünk, s ha egy rosz eszten-
 dő következik, ami megváltozott éghajlatunknál
 most már gyakran előfordul, kész a bukás s ezzel
 a nemzet családtagjainak kevesbülése s a nem-
 zet test elerőtlenedése; mert egyes személyek ké-
 pezik a családot s családok a nemzetet. A nem-
 zet csak akkor lehet erős, egészséges s vagyonos,
 ha családjai is azok.

Épen azért, mert az elmondottak tagadhat-
 lanok: szükséges, hogy mind a sajtó, mind azok,
 kiket tehetségük, tiszta hazafiságuk, a pártok s
 így közvetve a nemzet bizalma a vezéri polezra
 helyezett, valamint minden egyes hazafi is, úgy
 az egész társadalom, mint annak régeiben indít-
 sák meg azt a mozgalmat, melynek célja, hogy
 a veszélyt nemzetünkön elhárítsuk.

Mi részünkről teljesítettük az ör kötelessé-
 gét, jeleztük a veszélyt s most már az összes sajtó-
 n s a vezéreken a sor, hogy e bajt megelőzzük.
 Lapunk e részben sem fog hátramaradni, sőt rész-
 letesebben is rámutat azon bajokra, melyeknek
 orvoslása legsürgősebb.

Lapunk tegnapi számában a 21-es bizottság albi-
 zottságának megválasztása alkalmából szóról szóra eze-
 ket írtuk:

A másik körülmény, a melyet megkivántunk je-
 gyezni az, hogy a 7-esnek tervezett albizottságból egy-
 szerre 9-es lett, s mi okból? egyszerűen azért, mert 7
 szükséges tag mellett helyt kellett találni a horvát és
 szász képviselő számára is.

Horvát testvéreinket — a kiknek mellékesen le-
 gyen mondvá, tulajdonképp semmi dolguk közigazgatá-
 sunk átalakításával — följosítottuk külön állás és
 figyelembevétel követelésére, de hogyan jutnak száz
 atyáinkiai ily igényekhez, azt ép oly kevéssé értjük, mint
 azt, hogy ezek részünkről oly halgatag készséggel telje-
 sítettek.

Most az egyszer azonban az említett igényeknek
 érdem szerint lett megfelelve, Zsivkovics és Kapp ké-
 pviselő urak egy-egy szavazatot nyettek, vajdon kitől? ezt,
 ha képesek is volnának a szavazás titkát magnetikus
 clairvoyance-al fölfedezni, kutatni tiltja az illem.

Erre a Hon tegnapi esti lapja replikáz:
 A „Középpárt” ma neki megy a huszonegyes bi-
 zottságának keményen megtámadja, a miért a kilenches
 albizottságba Zsivkovicsot és Kappot beválasztotta.
 Kénytelenek vagyunk a huszonegyes bizottság védelmére
 kelni; a huszonegyes bizottság Kapp és Zsivkovics ura-
 kat nem választotta be amaz albizottságba. Mily szép te-
 reink lenne most élelni azon köztudomású régi dolog
 felett, hogy a „Hon” csak szerkesztődik és nem
 szerkesztetik. De kérem ilyesmim még szerkesztő-
 désnek se járja. A középpárt már tegnapelőtt
 megírta, kik lettek az albizottság tagjai, tehát tegnap
 nem csempészhetette be e névsorba Kapp és Zsivkovics
 urakat, kikről már tegnapelőtt tudta, hogy nines-
 nek megválasztva. Elismerjük, hogy mindenkinek van
 joga bizonyos fokig naivnak lenni, de a „Hon es-
 nálói” e joggal nemesak élnek, hanem visszaélnek.

A 21-es bizottság albizottsága tegnap tartotta
 első ülését. A albizottság eljárása módzatai fölött tanács-
 kozott; meg fogja kísérteni a decentralisatio elvét az
 egyes ressortokra alkalmazni és a belügyminiszteriumon
 kezdi a munkákat. Ez föl is szólított, hogy a szüksé-
 ges előterjesztéseket szombatig nyújtsa be.

A keleti vasut ügyében kiküldött albizottság
 tegnap esti ülésében, mint az „Ung. Corr.” írja, Bánó,
 Szentpály és Harkányi képviselőknek adta ki
 megvizsgálás és jelentéstétel véget azon 140 ivre terjedő
 memorandumot, melyet Waringék nyújtottak be az
 igazgató-tanácsnak az építések beszüntetése alkalmával.
 Midőn a beszüntetés 1870. évi novemberben megtörtént,
 az igazgató-tanács szakértők által megvizsgáltatta a pá-
 lyaépítkezések állapotát, és a kedvező jelentés beérkezte
 után kiszolgáltatta Waringéknek az addig visszatartott
 1 és fél milliót. Miután azonban a jelentés valótanságo-
 kat foglalt magában, az albizottság a szakértők megne-
 vezését követelte a kormánytól. Az építkezés beszünteté-
 se után az igazgató-tanács Waringékkal egységet és

később pótegyeséget kötött, ami még nagyobb összegek
 kifizetését vonta maga után. Ezen egységek ninesnek
 a kormányjelentéshez mellékelve, követeltetett tehát
 azoknak pótlása. A kormány az építkezések folytatására
 a társulatnak 1.500.000 frtot előlegezett; az albizottság
 konstataálta, hogy ez a parlament megkérdése nélkül
 történt.

Torontálmege főispánjau Hertelendy Jó-
 zsef, a nagyikikindai kir. tvszék elnöke nevezetett ki.
 Oszintén szerencsét kívánunk mind a kormánynak, mind
 a megyének a tapintatos választáshoz, mely kétségkívül
 az összes megyei lakosság helyesléssel fog találkozni.
 Az új főispán azok közé tartozik, kik Torontálmege
 népének nemzetiségi- és pártkülönbség nélkül tisztele-
 tét, rokonszenvét és bizalmát bírják. Jellemzilárságát,
 erélyességét és hazafiságát ismerve, bizton hisszük,
 hogy kiválólag ő van hivatva a sok tekintetben elmaradt
 megyét jelenlegi zilált helyzetéből újra kiemelni.

Sokszor elmondott dolgokról.

Már tegnap hangsúlyoztuk más helyen annak szük-
 ségét, hogy a képviselőház tényleg ne maradjon.

Nem felesleges talán e kérdésre ismét visszatérni s
 figyelmeztetni a kormányt azon kiszámíthatlan idővesz-
 teségre, mely ez utóbbi évek során abból keletkezett,
 hogy a kormány soha sem volt, valamint ma sincs,
 átgondolt, előre megállapított, parlamenti munkaterve.

Gondoljunk csak vissza azon időkre, midőn azonnal
 a kiegyezés után, a megdondolatlan berulázások és alkot-
 ások mámorában, számadommal tekintettünk Lajtántuli
 szomszédaink silány parlamenti életére: gondoljunk vissza
 azon időre, midőn az 1869-diki választások alkalmá-
 val az alkotandó áldásos reformok képezték az ország-
 szerte hangzó jelszót; gondoljunk vissza ugyanaz évek
 trónbeszédjére, melyben a létesítendő reformok hosszú
 sora ajánlatott az ország képviselőinek figyelmébe; gon-
 doljunk vissza arra, mit mindent várt a nemzet a reform
 országgyűlésnek elnevezett utolsó törvényhozástól, s való-
 ban el kell pírulnunk, ha összehasonlítjuk mindezeket a
 tényleg elért eredményekkel, s elszomorodunk, ha sajnált
 szomszédaink következetes haladását látjuk!

Megoldották ők, hogy többet ne említsünk, a birod-
 almi tanácsra vonatkozó direkt választások életkörüldését,
 s csak e napokban terjesztette be a kormány az állam és
 egyház közti viszonyok rendezésére szükséges törvénye-
 ket, s ma holnap szabadulv, a kor igényeinek megfelelő
 állapotok fognak Ausztriában e tekintetben is életbe
 lépni.

S mi történik nálunk? semmi, épen semmi! Deák-
 nak mult évi beszéde vizshangra talált az egész világban,
 a civilizált népek figyelme érdeklél fordult felénk — s
 hogyan feleltünk meg a várakozásnak? megtettük azt a
 mi ugy látszik alkotói képességünk non plus ultrája, ki-
 küldtünk egy bizottságot.

A jelenlegi kormány napjai ugylátszik megszá-
 mláva vannak, nem leltünk gyönyört abban, hogy kövel
 dobáljunk azokat, a kiknek lába alatt roskad a talaj, in-
 kább jótanácsesal szolgálunk s azt mondjuk a Szlávny kor-
 mánynak, használja fel a rendelkezésére álló időt —
 annyi ideje még van — arra hogy egy két reformot léte-
 sítsen, erre a parlamentben bizonyára a legnagyobb
 készséggel fogna találkozni. Beszűletbeli kérdés ez a mos-
 tani kormányra nézve, mert csak ugy érheti el, hogy a
 nemzet körlelhetlen geniusa a Szlávny miniszterium emlé-
 kéhez, a 10 percentes kölcsömmel egyebet is véshet a tör-
 ténelem érczlapjaira.

Országgyűlés.

A képviselőház ülése január 23-án.

Ritka eset, hogy képviselőházunkban oly tárgyila-
 gos vita folyjék mint ma, a földadósabályozásáról szóló
 részletes tárgyalás alkalmával, el sem maradt eme eljá-
 rásnak eredménye, mely egy részt némely javításokban
 más részt a munka gyorsaságában mutatkozott.

Az egyes czikkeknél több rendbeli módosítványok
 adattak be jelesül:

A 16. czikk a) pontjánál Tarnóczy Gusztáv, a föld
 termő erejének föntartására szükséges trágya előállításá-
 nak költségeit is, a tiszta jövedelemből leszámítatni kí-
 vánja. E módosítvány elvetetett, ép ugy mint Nagy
 Györgynek a e) pontnál behozott azon módosítványa is,
 hogy réteknél azoknak ápolására szükséges kiadások vo-
 nassanak le, és Vidlicskaynak az e) pontra vonatkozó mó-
 dosítványa, hogy a legelési jövedelem alapjául nem az ér-
 tek, hanem a bér vétessék.

Ellenben el lett fogadva Botos Kálmán a d) pontnál
 behozott indítványa, mely szerint a szállóknál a fedés és
 kinyitás költségei is levonandók a jövedelemből, valamint
 Tarnóczy Gusztávnak az f) pontra vonatkozó azon indít-
 ványa is, hogy az erdők jövedelmének meghatározásánál
 nem csak a termelhető, de a helyi viszonyok szerint tény-
 leg értékesíthető fámennyiség vétessék tekintetbe.

Huszták József

A 17. cikkkel Nagy György azt javasolja, hogy minden miveltési ágban a 10 évi eredmény vétessék figyelembe, a 18. cikkkel Vályi János a jövedelem megállapítására a bécsi középárak helyett 10 évet kíván felvetni, Kajuch pedig a már egyszer elvetett évenkénti tárgyalás költségeinek levonását e cikkbe akarja felvetni, végre Solymosi Bálint a 19. cikkkel a becslés alapjául nem 6 de 10 évi termény árat akar megállapítani — mindezen módosítványok el lettek vetve.

E helyett két mulatságos incidens adta elő magát, Kovács László a visszafelé számított éveket nem a törvény hatálya alá tartozónak, de a munka befejezésétől akarta számítani, azonban Tisza Kálmán figyelmeztetésére csakhamar belátta baklövését, Zichy Antalt ez nem gátolta, hogy rá ne duplázzon, — stylaris módosítványt akart tenni oly szövegen, mely nem létezik, ő t. i. tudósokhoz illő szórakozottsággal az első betérjést olvasta, — nem pedig azt, mely a tárgyalás alapját képezi.

A 24. cikkkel Stoll Károly szólal föl, a becsló biztosság számára szavazati jogot követelve, a mit a ház el is fogadott; ez alkalommal jónak látta a miniszterelnök Csiky Sándor támadására válaszolni, mire Csanád azonnal „hatalmasan“ replikált. Ugy hiszik, czélszerűbben cselekednék a kormány, ha komoly megtámadások elleni védelemre szorítkoznék, az üres szájkodást pedig resignációval tűrné el, jobban illenék ez a kormány s a parlament méltóságához is.

A 27. cikkre vonatkozó ellenvélemény, mely szerint a kerületi választmányok választása tekintet nélkül a legtöbb adót fizetőkre volna eszközölendő, elvetett, ellenben Stoll Károlynak a 37. cikkkel behozott indítványa, mely szerint az előadónak is szavazati jog adatott, el lett fogadva.

A 38. cikkkel egy fontos kérdés döntött el az által, hogy a ház elfogadta Paczolay indítványát, mely szerint az országos biztosság felét a kormány fogja kinevezni; ezen módosítvány szerint a nevezett biztosság nem háromszor, hanem csak kétszer annyi tagból fog állani, mint a mennyi vidéki biztosság lesz.

Ezen módosítvány leginkább azzal lett indokolva, hogy a földadó összege nem lévén megállapítva többé 30 millióban, a kormány több befolyást kell engedni, nehogy a netáni leszállítás lehetősége nagyon megkönnyíthessék.

A 39. cikkkel Várady Gábor tesz az esküre vonatkozólag stylaris és formai észrevételt, mely elfogadtatik, ép úgy mint a 44. cikkkel az első osztálynak Pulszky Ágost által pártolt azon véleménye, hogy községi biztosságok szerveztessenek, melyek előtt történjenek a reklamációk stb.

Az 50. cikkkel indokolja Pulszky Ágost az első osztálynak az eljárásra vonatkozó elvi módosítványait, melyek az 50—72. cikkre vonatkoznak.

Az e fölötti tárgyalás a holnapi napra halasztott, s az ülés berekesztett.

A megyék területének rendezéséről.

A törvényhatóságok új beosztásáról szóló halva születtett törvényjavaslat nemcsak a sajtóban és a 21-es biztosságban lett már is éles bírálatok tárgyává, de mindinkább szaporodnak az ország különböző vidékeiről és törvényhatóságaitól érkező kérvények és nyilatkozatok, melyek speczialis adatokkal mutatják ki, mennyire nem ismerték vagy mellőzték a törvényjavaslat szerkesztői az egyes vidékek territorialis, nemzetiségi és közigazgatási viszonyait.

Igen sajnáljuk, hogy ezen fölszólalások némelyikét, különösen két minden tekintetben életképes megyénknek, Berognak és Csanádnak az országgyűléshez intézett s hozzáik is beklüdtt alaposan indokolt föliatitai térszüké miatt nem közölhetjük s kénytelenek vagyunk tartalmuk rövid kivonatának közlésével beérni.

Berognak föliatitá kimutatja, hogy a javaslatban tervezett fölosztás s részint Ung-részint Marmarosmegyékhez való csatolása nemcsak a közigazgatási s nemzetiségi érdekekkel ellenkezik, mert e megye lakosait távol eső s nehezen hozzáférhető központokhoz, heterogen nemzetiségekhez csatolná, de a törvényjavaslat indoklásában foglalt elvek sem teszik azt szükségessé, a mennyiben Berognak mind kiterjedése, mind népessége nézve eléri a minimumot, melyet ezen indoklás kíván, s adója is rövid idő alatt megütné a kívánt mértéket, mert a tiszaszabályozás által ármentesített terület megadóztatása a megyének most is 379,000 forint adóját tetemesen emelendi. E mellett a megye most egy jól kikerekített területet képez, mely Berognak mint központtal kellő uthalozat, és számtalan anyagi és szellemi érdekek által van összekapcsolva. E nyomos okokból fogva kéri a megye, hogy önálló törvényhatóságul Berognak, mint székhellyel meghagyassák s a Tiszán innen fekvő három szabolicsmegyei község hozzácsatolassék.

Nem kevesebb figyelmet érdemel Csanádmegye hasonló föliatitá. Kimutatja, hogy Csanádmegye évi adója a 700 ezer forint meghaladja, hogy közigazgatási költségei csak 7 és fél százalékát veszik igénybe, hogy a megye területe együtt fekszik s beszüggelést nem képez, hogy a külön törvényhatóság megszüntével az állam Makón a jól kiépített megyei és törvényszéki helyiségek feleslegessé válna által fölmilliónyi veszteséget szenvedne.

A föliatitá általában helyteleníti a területi rendezésnek a törvényjavaslat által czélzott erőszakos módját, s a reorganisatio simább utját javasolja — azonban ha a törvényjavaslat általánosságban elfogadtatik, kéri a becsatolt térképen kijelölt terv elfogadásával a Békés és Aradmegyékbe beszüggelő részeket — valamint Torontálmegye éjszaki részét Csanádmegyéhez csatoltatni s székhelyül Makót meghagyatni.

Az ország déli részének, az ugynevezett bánágnak s határvideknek beosztására vonatkozólag vettük Fehérttemplom város biztosságának — fájdalom német nyelven szerkesztett — emlékiratát, melyben a törvényjavaslat által tervezett beosztás — jelesül Kevevármegye

alkotása s Versecz székhelyé emelése helyett javasolják, hogy Szörény, Temes és Krassó megyék déli részéből alakíttassék egy külön „Duna“ megye Fehérttemplommal, mint székhellyel, — hogy továbbá Krassó és Szörénymegyék éjszaki részei Lugossal, mint székhellyel csatolassanak össze s hogy Torontálmegye déli részéből külön „Tisza“ megye alkottassék, melynek székhelye Nagybecskerek legyen.

Békés megyében élénk mozgalom indult meg aziránt, hogy a terület rendezés alkalmával a megye székhelye Gyuláról Csabára tétessék át. Reök István ezen törekvés terjesztésére röpviket bocsátott ki, melyekből látjuk, hogy Csaba város 60 ezer forint ajánlott fel az áthelyezés költségeire.

Tanügy.

A közélet tantervjavaslatához B. Eötvös Loránd, Hunyady Jenő, König Gyula, Krenner József Sándor, Szily Kálmán, Than Károly, Wartha Vincze igen helyes „észrevételeket“ tettek, melyek szerkesztőségünkhez beklüdttek. A tárgy fontosságánál fogva lehetőleg nagy tört szoritunk ezen „észrevételek“nek, melyek hivatva lehetnek nem csak élénk hírlapi hozzászólás tárgyát képezni, hanem az irányadó körökbe befolyással is lenni.

A „Budapesti Közlöny“-ben — kezdik az észrevételek írói — mult év végén, részletes közélettanterv tantervjavaslat jelent meg, mely a képviselőház tagjaival is közöltetett, s így — a mint látszik — életbeléptetése is készülőben van.

Daczára a paedagogia fontos szerepének, valamely tudományok paedagogiai becsé nem lehet egymaga döntő annak állására nézve a közélettanterv oktatás terében, hanem kell, hogy annak elméleti értéke, tárgyalás fontossága, mint egyenjogú tényező számba jöjjön.

Nagyon kérdéses egyáltalában, vajjon oly tudományok, melyek nem magamagáért műveltetik, jogosan igényelhet-e terjedelmesebb helyet a közélettanterv oktatásban; és valóban, ha annak ott erősebb, önálló jogai és igényei nem volnának, legjobb volna ezen egész tudomány-csoportot a tervből kihagyni.

Azon iskola, mely növendékét az elemi tanodából kapja és azt végre egyetemnek adja át, szükségképpen e növendék egész gondolkodásmódjának átalakításán dolgozik, és kell, hogy ez átmenet a közélettanterv tagolásában is élesebben hangsúlyozva legyen.

Attérve a gymnáziumi tanterv részleteire, a mennyiben ezek a mennyiségben és természetben a közélettantervvel szembe, e javaslat, föladatainak nem képes megfelelni.

A tantárgyak zürzavaros felfogása, a beosztás keresztülvitelének lehetetlensége, a terminologia helytelensége annyira megy, hogy nehéz dolog az egész tervet komolyan venni.

Ha mégis tesszük ezt, egy általánosabb megjegyzés előzze meg a többi. — Nem helyesíthetjük ugyanis a tantervnek oly messze menő részletét, hogy egy tantárgyra évenként még 10—12 és több fejezet sorrendje adva legyen. — Az oktatásnak sem módszerre, sem tárgyra nézve nem szabad gépiesnek lennie; ez lévén a közélettantervnek legközelebb fekvő, de éppen azért legfontosabban kerülendő hibája.

A szorosan vett természettudományi tantervben az előbbieknél után nem esodálhatni, hogy czélja gyanánt a) alatt ismét a földmiveltés és ipar szempontja szerepel. — A b) és c) pontok szavakkal gazdagon fölékesített veje egyszerűen az, hogy taníttassék természetrajz és természet, míg végre d) alatt — talán a logikai rendszerezés szépsége miatt, — „a föld általános physikai viszonyai“ szerepelnek.

A természettudományok lényeges föladatairól, azoknak képző erejéről sehol egy szó sem; mi sokkal rövidebben a természettudományi oktatásnak czélját úgy ohajtanák kifejezteni, hogy: „a természettudományok megismerésének és megértésének alapját veti és ez által okfirkászó gondolkodásra szoktat.“

Igy talán még közvetlen nevelő befolyása is van e tudományesopornak, mert csak ott, hol az elmélet és tapasztalat összefüggése olyannyira közvetlen, fejlődhetik a következtetés szigorúsága, és evel együtt önálló gondolatmenet. Vannak bizonyosan a természettudományi oktatásnak gyakorlati igényei is, de helyes tárgyalásnál ezek mindig ki lesznek elégtve, mert hisz minden egyes példában nem a tövölt és szükséglet, hanem a közel fekvőt, a fontosat kell választani; ez pedig éppen a természettudományok gyakorlati alkalmazásában található.

Hogy a részletekben a tanterv kivételten, annak bizonyítására a következő példák elégségesek lesznek:

A physikai földrajz az első osztályban a keleti kontinens orchydrographiájával kezdődik, azután áttér a közleptengerre, s az idegen világrészekre, de soha Magyarországgal, Közép-Európával nem foglalkozik úgy, hogy a „Pampus-vidék“ fejezete ugyan a tanításnak, de nem a Kárpátok vagy Alpések.

A természetrajz egészen hasonlóan a közzettannal kezdődik, míg csak két évvel később tárgyalatnak a „földisme“ (ásványtan elemei) (sic!) czime alatt a fősavanyok és drágakövek, és pedig azon utasítással, hogy azoknak talál helyei adassanak elő Európa és Előázsia szoritkozva. (A földrajzi ismeret még teljesen hiányzik.) Az állat- és növénytan helyett, egyes világrészek faunája és florája szerepel, egészen értelem nélkül, mert még egyáltalában az állat vagy növény tulajdonait nem írhatja le a tanár. Különbön is állat-növény-földrajz, s a geologia a közélettanterv utolsó éveire hagyandók, a hol már föltételezhetni azon ismereteket, melyek megértésükre szükségesek.

Nem helyesíthető végre a föld- és természetrajz összekeverése, mely az utóbbit mellékesé, az elsőt pedig az előismeretek hiánya következtében fölületesé teszi.

A chemia és természettan sem részestül jobb bánásmódban. A II. osztályban: a víz hatása a talajra, gázok a vízben, erjedés, rothadás, táplálkozás; tehát a chemiának

egyáltalában legbonyolultabb tárgyai; míg majd az oxydatio csak két évvel később fordul elő. Valóságos didaktikai merénylet!

A természettan a IV. osztályban: „Az emberi erő fokozódás az egyszerű gépek által, a víz mint erő, a levegő, a gőz, a tűz“ stb. Csak a negyedik elem, a föld hiányzik e fölsorolásban, hogy alapfogalata világos legyen. A VI-ban Kepler törvényei, és csak az utolsó, a 8. dik osztályban: „Erők egyensulya, testek mozgása. — Részletes mechanikai tárgyalások, mielőtt még csak a mozgás alapfogalmainról szó lett volna.

Mi lehet így a természettani oktatása eredménye? Hamis ismeretek halmaza, a legegyszerűbb tünemények ferde fölfogása, és a lehetetlen hajhászása.

Valamint a természettudományi oktatás vázlatában, ugy a mennyiségtanál is teljesen nélkülözük szellemi értékének fölfogását. Csak ugy lehet czélul kitűzni a „polgári életben előforduló számtani viszonyok megértését“ és „a matematikai táblázatoknak ügyes, beható használatát“. Talán alkalmasabb lett volna mint a mennyiségtan tanítás czélját kijelenteni, hogy: „a tiszta mennyiség, szám és tér viszonyai ismeretéből vezet be, és ez által elvontan, de mégis szigorú láncolatban tanít gondolkodni.“

Az adott tananyag rendezése és foglalatja ép oly érdekes, mint a természettudományokban. A IV. osztályban: „az állampapírok, a biztosítási ügy“, de csak a VI-ikban kamatok kamata és VII-ikben valószínűségi számolás, mely különben a gymnáziumban határozottan nem viendő a biztosítási ügy tárgyalásáig. Az ötödikben: a derékszögű háromszög teljes megoldása, de egy évvel később csak a logaritmusok.

A mennyiségtan tantervben azonkívül oly fejezetek vannak fölvéve, melyeket a gymnázium keretében előadni egyszerűen lehetetlen. Ilyen (és pedig a hatodik osztályban) a végtelen sorok összehajlásának ismerve, később a magasabb rendű számtani haladásványok és azoknak közbesítése!

De hisz a gymnáziumi tantárgyak utolsója: az inductiv logika, a tudományos methodus!

At kellene térnünk most már a reálsiskolák tüzetesebb tárgyalására. Azonban ezt rövidre szoritathatjuk. A szorosan vett természettudományi oktatás vázlat sokkal magasabban áll, mint az imént tárgyalt, és némi módosítással el is fogadható. A mi ellenben a mennyiségtan illeti, a beosztás teljesen megegyezik az előbbivel; csak-hogy az ábrázoló mértannak tulságos terjedelemben történt fölvétele által a fölsőleges és közélettanterv czélokra nem alkalmas fejezetek száma még nagyobbra nőtt.

Az elősoroltakkal eleget tettünk e nyilatkozat czéljának. Ugy hiszük, elég világosan sikerült megmutatni, hogy ily irányelvek és az irányelveknek ily szakavatott keresztülvétele mellett a közélettanterv czéljának nem felelhet meg. S azért bátran kifejezést merünk adni abbéli reményünknek, hogy e javaslat, mely valósulta a fiatal nemzedék szellemi életét és evel együtt a tudomány fejlődését hazánkban romlásnak tenné ki, nem fog életbe lépni.

Tanterv, ha jó is, egymaga nem virágoztatja föl a tantárgyat; de a rossz, mint ez, a tanár legjobb szándékát is megküszitja.

Külföld.

Budapest, január 23.

A porosz sajtó korrupciójájának undok-ságait feltárta legközelebb Richter képviselő a porosz képviselőházban. A tárgyalások sorrendére a rendelkezési alap kerülvén, a kormány által kért 31,000 tallér, hosszabb vita után, megszavaztatott ugyan, de Richter a bérencz írók ezen zsoldjára előbb még a szegény pecsétjét ütötte. Richter beszédéből a következőket adjuk: „A kormány nem nélkülözheti a sajtó-alapot, ezt azonban csak a „Staatsanzeiger“ számára szavaztuk meg. A kormány a nevezett lap mellett előbb a „Sternzeitung“-ot, tartotta, most azonban a „Provinzial Correspondenz“-et. Ezen lap szerkesztője bizonyos Lüdtke. Ki ez a Lüdtke? (Derülttség.) Ha a czim-naptárban utána kutatunk, megtudjuk, hogy ez a titkos regisztrator Lüdtke, azaz a sajtó osztály hivatalnok. Ezen lap számára is szivesen megszavaznék rendelkezési alapot, ha a „Prov. Corr.“ hivatalos lapnak vallaná magát. Arra azonban nem akarunk pénz kiadni, hogy a „Prov. Corr.“ sajnálkozásait fejzeze ki a felett, miszerint az elhatározás sulypontja most a szabadelvű pártokban van. (Derülttség.) A rendelkezési alap megszavazásában azonban nem megyek tovább, mert nem akarom, hogy a kormány csinálja a közvéleményt, s hogy látszólag független hangok emeltesseken föl a sajtóban, melyek azonban mégis az irodák, a kormány hivatalnokaitól származnak; eza közvélemény megrontása.“ Richter erre elbeszéli, hogy készülnek a berlini sajtó irodában, s a miniszteriumokban a lapok számára küldendő levelek és cikkek, melyek azután a következő firmák alatt látnak napvilágot: „Mebizható forrásból“, „jól értesült egyén kezeiből“, „Pomerániából“, „a Rajna mellől“ — látnak a német sajtóban napvilágot. Elmondja, hogy a kormány közegei oly ügyes raffineriával viszik ezen levelezést (a látszat kedvéért néha a kormány ellen is szólva), hogy még a sajtó rendőrség sem lát mindig át a közönség szeméi elé vont fátyolon, s csak legközelebb történt meg egy porosz lapon az a malheur, miszerint egy berlini sajtóirodából kikerült cikk miatt lefoglaltattott. — Nyilvánosságra hozza, hogy a „Frankfurter Tagblatt“, a „Preussische Volksblatt“ stb. egészen a kormány zsoldjában, s a legnagyobb lapok közül több elfogad a berlini sajtóosztályból levelezéseket.

Ezen igen szomorú rajz nagy derülttséget idézett elő a porosz képviselőházban, s a többség megszavazta a kormány által kért rendelkezési alapot.

A magyar legió ügyében Dreidle Ernőtől a „Gaulois“ érdekes közleményt tesz közzé, melyben a közel multból példát olvas Bismarck fejére, hogy a háboru kivételes állapota igazolja mindenki előtt azon elvet, miszerint „a czél szentesíti az eszközöket.“

Közgazdaság.

Budapest, január 23.

A határvidéki erdőüzlet tárgyában Zágrábról érkezett azon táviratot, hogy az ügyvédi értekezlet a konzorcium ellenére ült ki, most annyiban desavouálja az „Ung. Lloyd”, a mennyiben azt állítja, miszerint merültek föl ugyan differenciák arra nézve, vajjon a kereskedelmi, vagy az osztrák polgári törvénykönyv alapján adassék-e a vélemény; azonban mindakét esetben a konzorcium mellett nyilatkozott az értekezlet véleménye. Vajjon pressió akar-e lenni a kormányra?!

Az Unionbank küldöttsége Pesten első sorban csupán az északkeleti vasút fölülvizsgálata végett járt lent, mint újabb értesülünk, s a küldöttek csupán az északkeleti vasút igazgatótanácsához fordultak azon bizalmas kérdéssel, vajjon nem volna-e időszert, igényeik érvényesítését most kísérteni meg? — A válasz nem volt kedvező.

Az első bánati kereskedelmi és iparbank növelte legújabbán a válság áldozatainak sorát. Tegnap tartott ülésében Sulyok Mór elnöke alatt minden ellenzés nélkül kimondta a likvidációt, s megválasztá a likvidáló bizottságot.

A fővárosi összes pénzintézetek részéről tervezték egy „átalános személyi hitelegylet” föllállítását, melynek vezetését a „hazai iparbank” vállalná magára, minden többi személyi hitelegylet megszüntetésével. A terv részleteihez akkor szólhatunk hozzá, ha majd ismerni fogjuk.

A magyar keleti vasút ügyében a mint a „Neue fr. Pr.” írja, Bauer ur, a franco-osztrák bank igazgatója Pestre érkezett, miután a nemzeti bankkal a szerződés ugyan február 15-ig kötött, de az előleg adó konzorciummal csak e hó végéig. A lejtóvetel czélja az ügyet rendezni, s legrosszabb esetben prolongációt eszközölni a nemzeti banknál.

A vám és kereskedelmi szerződés revíziója ügyében az aradi keresk. és iparkamra terjedelmes emlékiratot küldött a keresk. miniszteriumhoz. A kamra határozottan kívánja a vámközösség fontartását Ausztriával, egyúttal azonban utal a monarchia vámtarifáinak reformjára s részletesen kimutatja, hol szükséges a tarifáknak részint leszállítása, részint teljes megszüntetése.

A gabnabehozatal Olaszországból Galicián át rendkívüli arányokat kezd ölteni. Mint bécsi lapok jelentik, a galicziai vaspályák teljesen képtelenek megfelelni a szállítási igényeknek s p. o. a lemburg czernovízi vasút igazgatósága, ámbár legközelebb 270 új teherkocsival szaporította parkját, kénytelen volt a wagnokölesző társulattól 150 kocsit kölcsönözni, hogy a föltörölt gabnabehozatelt rendeltetése helyére szállithassa. A tarifák leszállítása és a vám megszüntetésének természetes eredménye e tünemény, mely kétség kívül örvendetes a fogyasztó nagy közönségre nézve, míg ellenben némely helyütt felette nagy súlylyal nehezedik a földbirtokos osztályra, mely a nélkül is esekély terményt alig, vagy épen nem képes értékesíteni. Ezen tény után az illető földbirtokosoknak, nem nagy vizsgálatukra fog szolgálni az a tény, hogy a galicziai és magyar vaspályák közt január 15-től kezdve a gabona, liszt és hüvelyes veteményeknek Magyarországra szállítása iránt még alacsonyabb tarifák fognak életbe lépni a jelenlegiekénél is.

Vasuti és gőzhajózási társulatok osztagokai. — A német, osztrák-magyar és svajci vasuti, hajózási s rév-vállalatok 1856—70 évi 15 éves átlag szerint a következő osztagokot fizették: vasutársulatoknál, (évenként átlag 72 társulat, 649 millió tallér részvénytőke, évi átlagos 472 m. tallér osztagok mellett) 73 százalékkal, a hajózásnál (évenként 24 társulatot véve föl 35,3 millió tallér tőkével és 2 millió osztaglékkal) 5,8 százalékkal fizettek. A vasutaknál a legkisebb számot 6,3 és 6,7 százalékkal látjuk 1858 és 1856-ban, a legmagasabbat 7,3 százalékkal 1859. és 1866-ban, valamint 7,7 és 7,3 százalékkal 1868 és 1870-ben. A hajózásnál az 1859-ig a legkisebb osztagok 3, százalékkal, az 1856-ki a legnagyobb 9,4 százalékkal mutatkozik. Valamennyi angol vasut átlagos osztagokai az 1842—64-ig terjedő 23 évi korszakban csak 4 százalékkal.

Kánitz Mór, a ferencz és józsefvárosi takarékpénztár alelnökét 50.000 frt biztosíték mellett engedti szabad lábba a törvényszék. Rumbach és Dóczér igazgató tanácsok magán vagyona is zár alá helyeztetett.

A hamis váltó esetében követendő eljárásról szóló törvényjavaslat, miután a minisztertanácsban már tárgyalatott, valamint a király jóváhagyását is megnyerte, a „M. Polit.” értesülése szerint legközelebb fog a képviselőház elé terjesztetni.

A budapesti gabnatőzsde, január 23. Általában az üzlet felette pangó. Buza ma is kevés volt forgalomban a kereslet csekély és a forgalom korlátolt. Az árak változatlanul maradtak. A rozs kevésbé keresett, s az árak változatlanul maradtak. Az árpa szilárdabban, a tengeri határozottan lánghabban kelt; a bánati is 4.60—4.65-ig, a többi fajta pedig 4.50—4.55-ig esett. A zabban a hangulat emelkedő 2.17 $\frac{1}{2}$ —2.20. A határidői üzletek pangottak. A buza tavaszra 8.15—8.20; a zab 2.27 $\frac{1}{2}$ —2.28 és fél kr., a tengeri május és júniusra 5.00—5.03 kr.

Budapesti értéktőzsde, január 23. A hangulat mindennemű befektetési papír s néhány iparvállalat iránt igen kedvező, míg a bankokra nézve felette korlátozott volt. A helyi bankok és takarékpénztárak jobban keltek. A sorsolási kötvény 81.75, vasuti kölcsön 98.71, erdélyi földtehermentesítés 75, szállodásma 71.75—72; lánchidelsőbbségek 84.

A bankok közül az anglo 37, a földhite 57. A helyi bankokból a takaréki és hitel 59—59.25; iparbank 49; a takarékpénztárak közül az országos központi 68 frt 70 kr., és 69 75 kr.; az első hazai 2570. A malmok nagy üzletnek örvendek. A Blum-féle 37, a Lujza 134—144; molnárok és sütők 215; hengermalom 750; Viktoria 98. A Schlick-féle vasöntőde 166—167-en kelt. Az értékek gyengébbek. A husz frankos arany 9.06-ról 9.05-re szállt; a porosz pénztári jegy pedig 1.70-ről 1.69—75-re.

Felelős szerkesztő: Huszár Imre.

Midőn 1859-ben Franciaország Ausztriának hadat üzent, — írja Dreolle Ernő a — császárnak részint kormánya, részint vezérkari tábornokai által ajánlatok tettek egy magyar legio alakítása iránt. Az ajánlatok tekintélyes számúztöttek jöttek, kik Franciaországnak vendégszeretét meghálálni, másfelől pedig Ausztrián bosszút akartak állni hazájok elnyomatásáért. De bármily tisztességesek voltak is a szövetségesek, a császár nem fogadta el ajánlataikat.

A magentai ütközet előtti napon ismerkedtem meg egy E. . . nevű magyar nemesessel, ki aztán 1860-ban tiszt volt Garibaldi legiójában. Ezen magyar nemes mondá nekem, hogy ha a francia seregben egy magyar legio alakíttatnék nemzeti lobogó alatt, az osztrák seregből ropant számú szökevény jönne át hozzánk.

Megjegyzendő, hogy Ausztria legderekabb katonáit Magyarországból kapja. A csata után jelentékeny számú osztrák katona-foglyot vittek el előtünk. E. . . megszólta a csapatból néhány embert oly nyelven, melyet én nem érttem, aztán képéből egészen kikelve és tüzesen fordult hozzám: Mondtam ugy-e, hogy embe-reink készek velünk harcolni Ausztria ellen. Mindent el kell követnem a magyar legio alakításáért. Ó föl is ment Vaillant thnagyhoz őt erre rábirandó, de ez ismer-vén a császár inteniőt, vonakodott elfogadni az ajánlatot. III. Napoleon császár nem osztotta tehát Bismarck herceg ama tanát, mely szerint „háborus időkben minden védelmi eszköz meg van engedve.”

A német „Reichsanzeiger” legközelebbi száma közé teszi a császári rendelet, melylyel a német birodalmi gyűlés február 5-dikére összehívatik.

A sajtó szabadságát az új spanyol kormány ugyan csak tiszteletben tartja. Legközelebb ismét több karlista és republikánus lapot tiltatott be s itél pénzbírságra. A szabad szónak ezen üldözése egyébiránt csak méltó követelménye a január 2-diki államszűnynek.

A sajtó szabadságának megsértése miatt — az „Univers” esete alkalmából — a francia kamarában is heves vita volt tegnapi. Picard hosszú beszédet tartott a „kényuralom” ellen, melynek rabigájába van hajtva a francia sajtó. Haentjens, természetesen más indokból — szintén hozzá szólt a kérdéshez, Gambetta azonban közbeszólásaival ismételtlen megszakította Haentaens beszédét, mire ez Gambettát párbajra hitta ki; Gambetta, mint táviratilag jelezve volt, a kihívást elfogadta.

Különfélék.

Budapest, január 23.

(Hivatalos.) A pénzügyminiszterium vezetésével megbízott miniszterelnök Makovicska Adolf pénzügyi fogalmazót pénzügyi titkárra, a m. kir. pénzügyminiszterium vezetésével megbízott miniszterelnök Podolay István pénzügyi fogalmazó-gyakornokot pénzügyi fogalmazóvá, a soproni kir. pénzügyigazgató-ság Simon Ignác ez kir. 48 gyalogezredbeli tartalékos szakaszvezetőt a zalaegerszegi, Martincevics Mihály kir. adóbehajtót a letenyi, Gyuk Józsefet a német ujjvari, Rituper Karoly kir. adóbehajtót a zalaegerszegi és Kovács Zsigmond kir. adóbehajtót a keszthelyi kir. adóhivatalhoz VII. oszt. ideigl. adótitkárré nevezte ki.

A király ma reggel Bécsből Budapestre érkezett. Az indóháznál Szapáry Gyula belügyminiszter, Szapáry István pestmegyei főispán, Ráth K főpolgármester s Thaisz főkapitány fogadták ő felségét.

József főherceget az „első magyar állat- és növényhonosító egyesület” küldöttségileg fölkérte, miszerint vállalja el ezen egyesület fővédnökségét, mihez a főhercegeg készségesen adta beleegyezését.

Udvari gyász. A kir. udvar néhai Mária Terézia, molinai grófnő, szül. portugalli kir. hgnő, ő kir. fenségeért az udvari gyászt esütörtök, jan. 22-től kezdve tíz napon át, azaz január 31-ig bezárólag, a néhai Erzsébet özvegy porosz királynéért főnálló udvari gyászszal együtt fogja viselni.

Főispáni kinevezés. A hivatalos lap, mint tegnap előre jeleztük, mai számában hozta a torontálmegyei főispán kinevezését. Ő felsége a torontálmegyei főispáni állomásra Hertelendy József nagy-kikindai törvényeségi elnököt nevezte ki.

A Kisfaludy - Társaság január havi ülésében (28-dikán) következő előadások lesznek: Toldy István, mint újon megválasztott belső tag, székét foglalja el „Livia” című drámájával, melyet egészben bemutat s belőle részleteket Rákosi Jenő olvas föl; azután Bartalus István „Káro király” című zenei beszélyét olvassa föl; végül Greguss Ágost mutatja be néhány új meséjét. Ez előadások után zárt ülés következik, melyben a pályázatok sorsát fogják eldönteni s a február 8-dikán tartandó ünnepélyes közgyűlés sorát megállapítani.

Nyitra megye küldöttsége gróf Csáky László főispán vezetésével tegnap a miniszterelnöknek és belügyminiszternek járt, s a megye nevében tiltakozást nyújtott be Nyitra megyének faldaraboltatása ellen.

Petőfi legeslegelső verse. A legújabb időben Petőfinek különféle elveszett, eltévedt, feledésbe ment verse kerül napvilágra, mely versek közül többet a felfedezők Petőfi legeselső művei közé soroznak. Mindezen első és elfeledett verseket tullicizálja azonban Behm Mari csongrádi tanítónő, ki Petőfineknek egy 6 éves korában készült versét fűdözte föl, Varga Erzsé, Petőfi játszótársnőjének elbeszélése folytán. Ezen vers története fölöl Behm M. a „Reform”-ban a többi közt a következőket beszéli el. A kis Sándor atyával vendégségben volt. A vigás azonban igen sokáig tartott s a kis Sándor, a vendégi szokással ellenkezőleg ugyan, hanem a szükségnek engedve, elaludt a padkán. Midőn a lelkész urak először távoztak s az egész népség az utcaajtóig kísérte, hirtelen esőnd lett, mi a kis Sándort fölébreszté álmából. A mint esőnd lett, a kis Sándor föllélt a padkán és viszatérő szüleihez következő kérdéssel fordult: „Elmentek ezek a papok? — Azután pár percig ugyanczen állás-

ban maradvá, egyszerre csak hangosan rákezdé: „Ezek a papok! — Mindenki nek asszonyt adnak. Maguknak egyet sem hagynak!” Erre nagy nevetés támadt a még hátramaradt vendégek közt, és Varga Mihály uram (Erzsi atyja) azt mondá Petrovicsnak, Sándorka atyjának: „Barátom! — Ezt a fiut taníttasd, ebből tudós ember válik!” — Ezen két soros versecskének, ha az csakugyan Petőfifől származik, meg van legalább azon előnye, hogy ennél régiebb és elfeledettebbet bajosan lehet felfedezni.

Tűz volt az éjjel a kétszerecsen utcában. Az említett utca sarkán levő egy emeletes ház tíz óra tájban kigyult s nagyrészt leégett. Hírszerint a tűz mindjárt kitörésekor jeleztetett a tűzörségnél, ennek őrparancsnoka azonban nem akart jelt adni az indulásra, mielőtt a tűzet táviratilag jelzik, vagy a főparancsnok nem parancsolja az indulást. Utóbb azonban a városházának tornyán elhelyezett őr is meglátta a tüzet, s a táviróval megadta a jelt. A tűzörség most a helyszínére érkezett, de már csaknem post festa, mert ekkor már a tűz nagyon elharapódzott. Az oltásnál két tüztöltő megsebesült, kik közül egyik alkalmasint áldozata lesz a tegnapi tűznek.

Rövid hírek. Egy 72 éves aggyastán a napokban fogadott, hogy Budapestre Vácra gyalog elmegy, s még ugyanaz nap visszatér; fogadását megnyerte, s a fogadás díját, 50 frtot, a kolera-árvák javára adományozta. — Disznajó helységben (Tordam.) közelébb 38 gazdának minden épülete a lángok martaléka lett; a kár 35000 frtra rug. — Dil sz a hunyadmegyei községben pedig 43 család veszté el mindenét tűzvész által. — Csallóközben siralmas közbiztonsági állapotok vannak: a napokban a nádorvonalai sáncok közelében egy utast raboltak ki és gyilkoltak meg s hogy a tettesek áldozatukat fölismerhetlenné tegyék, még megis porzósítotték. Legújabbán ismét két utast támadtak meg, pedig a várban több ezer katonatanyáz, s a megyei hajduk is elegenden vannak. — Moliere első magyar fordítója a múlt században egy nagy-enyedi deák volt, ki „Kénytelen házasság”-ot (a deák fordításában „Erőszakos házasság”) s „A kénytelenségből való orvos”-t 1791-ben lefordította. — A siami iker a napokban egymásután két órai időközben meghaltak. — Sárközy Ferencz derék munkás, egy külföldről jött munkás-igaztó hálójába került, ki őt a munkások fölizgatására használta; a szerencsétlen Sárközy tévedésének áldozata lett; nem csak kenyérét, de eszt is elvesztette. — Egy pestmegyei földbirtokos, ki jelentékeny részt vett a politikai és megyei életben, mint a „Hon” írja, a napokban megőrült. — Bécsben Slowich és ennek kedvese, Samuel háziúr leánya, tegnapelőtt cyanálival vetettek végett életüknek.

Sikkasztás. A fiúmei magy. vasuti állomásfőnök Domanitzky sikkasztására vonatkozólag a „N. P. J.” a többi közt a következőket írja: Domanitzky szabadság időt kérve távozott, s így eleint senki sem gyanakodott rá. A napokban azonban Domanitzkytől Spanyolországból érkezett levél, melyben ez tudatja, miszerint a karlista seregbe csapott föl önkéntesnek. Ekkor a pénztárnál kutatni kezdtek, s csakhamar kintűnt, hogy Domanitzky a postaküldeményben levő pénzeket (16.000 frtot) magához véve szökött meg.

Hibaigazítás A jogügyi bizottság működéséről tegnap közölt értesítünk harmadik sorában nem IV-ik de „IX-ik fejezet” olvasandó.

Nemzeti színház. Szombaton, január 24. „A Profeta.” Opera 5 fölvonásban.

Táviratok.

Bécs, január 23. A birodalmi gyűlés alsóházának mai ülésében a jegyzőkönyv hitelítése után Schramm-normvországi képviselő cseh nyelven leteszi a fogadalmat.

Schoern indítványt nyújt be, melylyel a földadó törvény szabályozását javasolja, mely czélból egy 18 tagu bizottságot olajt kiküldetni, ez levén a részletes előterjesztéssel megbizandó.

Promher az összes miniszteriumot interpellálja, fölvilágosítást olajtván nyerni aziránt, mikor nyújtatik be a tárgyalás végett az államhivatalnokok szolgálati utasítása.

A kormány által benyújtott törvényjavaslatok közül: a jubilaum alkalmából tett alapítványok díjainak elengedéséről, az államjavarok elárúsításáról, a hírlaphirdetmények bélyegdíjainak eltörléséről, az 1872. évi zárszámadásról s a tözsdebírság itéletének bélyegdíjairól szölok a budget-bizottsághoz utasítottak.

Az üljonezozási törvényjavaslat a 15 tagu, külön bizottsághoz tétetik át tárgyalás végett.

Hohenwarth gróf indokolja a cseh képviselők beadványát, melyet a bizottsághoz kér utasítani, kiemeli a cseh közjogi ellenlék fontosságát a viszonyok végleges consolidációjánál, — s kifejté, hogy csak a pártviszonyok utján érthetik el az állam üdve; kövessék ez utat a ház s a kormány teljes erélylyel — s ez által a viszonyok rendeztetnek.

Herbst az indítvány ellen szólal: Beszédében kijelenti, miszerint eltekintve azon alaki hiánytól, hogy a beadvány íróira a ház kimondta miszerint mandatumaikat elvesztették, még ama körülmény is mérvadó e beadvány elutasításánál, hogy az alkotmány jogi érvényének és törvényes fönlállásának kérdése vita tárgyát a reichsráthban nem képezheti.

Prazak megégyeser ajánlotta a háznak az indítvány elfogadását azért, hogy a közös czél, a népek közti béke elérthetessék.

Sturm az indítvány ellen, Hermann amellet szólal föl s azután Hohenwarth indítványa nagy többséggel elvettetik.

Fuxnak indítványai, melyek a törvényesítési kény-szer megszüntetéséről, a telekkönyvi rendszer revíziójáról, a hírlapbélyeg és birtetési illeték eltörléséről szölok törvények vonatkoznak, egy 9 tagból álló külön bizottsághoz utasítottak tárgyalás végett. Legközelebbi ülés hétfőn.

A budapesti áru- és értéktőzsde hivatalos árjegyzései 1874. január 23-án.

Gabona-árak.		Vámmászánkint		Részvények.		Adva		Tartva		Adva		Tartva		
Hang.	font	frt	frt	Beiz.	Adva	Tartva	Beiz.	Adva	Tartva	Adva	Tartva	Adva	Tartva	
Buza, bányási ó v. uj	83	7.65	7.80	315	Első magy. ált. biztosító-társaság	910.	915.	500	Első magyar serfözde	425.	430.	Magy. vasuti köles (120 frt ez.	98.25	98.75
" " " "	85	7.90	8.	200	Haza	—	—	200	Sertészhalál	180.	185.	Ang-osztr. bank befiz. (100 f. tez.)	151.50	153.
" " " "	87	—	—	300	Pannonia	3.5.	3.75.	200	Athenaeum	252.	254.	Osztr. földh. t. efiz. 80 frt. ezüstb.)	115.	117.
tiszav.	83	7.80	7.90	100	Pesti bizt.	60.	62.	500	Pesti könyvnyomda	620.	630.	Hitelintézet	241.75	242.25
" " " "	85	8.	8.15	200	Hunnia	83.	85.	200	Egyesült magyar gőzhajó-társ.	7.50	8.	Alsó-osztr. bank befiz. 80 frt. ez.	955.	965.
" " " "	87	—	—	300	Unió	200.	210.	500	Ganz-féle vasöntöde	375.	38.	Franco-osztr. bank befiz. 80 frt. ez.	43.75	44.25
pestm.	83	7.70	7.80	200	Pesti közuti vaspálya	341.	342.	200	Gschwindt-féle szeszgyár	233.	235.	Nemzeti bank	989.	991.
" " " "	85	7.95	8.10	200	Budai	85.	90.	200	Börgyár	80.	85.	Dunagőzhajó-társ. 500 frt pp.	521.	523.
" " " "	87	—	—	200	Budai hegyipálya	50.	60.	200	Gyapjamosoda	90.	95.	Erzsébet-pálya 200 frt p.	218.50	219.50
fehérm.	83	7.90	8.	80	Municipális hitelintézet	27.50	28.	100	Salgó-tarjani közv. bányá	104.	106.	Ferdinand ész. pálya 1000 frt pp.	2085.	2090.
" " " "	85	8.10	8.20	85	Angol-magyar bank	36.75	37.	200	Schlick-féle vasöntöde	168.	170.	Ferenéz-József 200 frt o. é. ez.	212.50	213.
" " " "	87	—	—	166	Magyar általános hitelbank	134.75	135.25	200	Sósuti kőbánya	116.	118.	Triesti Lloyd 500 frt pp.	463.	466.
bácskai	8	—	—	200	Franco-magyar bank	34.	36.	500	Első magyar szeszintézet	160.	165.	Államvaspálya 200 frt pp. ezüst	338.	339.
" " " "	85	—	—	100	Magyar általános földhitel-társ.	58.25	58.25	200	Alagut	99.	100.	Déli vaspálya 200 frt o. é. ezüst	163.	163.50
				50	Takarék- és hitelegylet	58.75	59.					Tiszameli vasp. befiz. 100 frt pp	202.	203.
				50	Buda-ó-budai népbank	37.50	38.					Tramway befizetés 200 frt o. é.	176.	178.
				100	Iparbank	49.	50.					Osztrák-földhitelint. ezüst 5%	94.75	95.
				200	Budai kereskedelmi és iparbank	200.	202.					33 évben visszafizet. o. é.	86.	86.50
				500	Pesti kereskedelmi bank	787.50	790.					Osztrák nemzeti bank 5% o. é.	91.50	91.60
				200	Pesti iparbank	430.	440.					Alf. flumei vasp. 200 frt ez. 5%	86.50	87.
				100	Budapesti kézművesbank	69.	70.					Ferdinand északi vasut 5% pp.	91.	92.
				70	Pesti egyetli bank	36.	37.					Pécs bariasi vasut 200 frt o. é.	83.	83.
				50	Hivatalnok hitelegylet. I. em.	42.	49.					L. erdélyi pálya ezüstben 5%	83.50	84.
				80	Kisbirtokos hitelintézet	—	—					Államvasut 500 frank	140.50	—
				100	Országos közp. takarékp. 5%	70.	70.50					1867 500 frank	131.75	132.25
				1000	Pesti hazai	2575.	2585.					Déli vasut	112.50	113.
				100	Budapesti fővárosi	182.	183.					Magyar keleti vasp. 600 frank	66.50	66.75
				100	Kőbányai takarékpénztár	—	—							
				100	Külvárosi takarékpénztár	56.	57.							
				40	Szentendrei takarékpénztár	42.	44.							
				60	Ujpesti takarékpénztár	34.	36.							
				500	Árpád malom	37.	40.							
				500	Blumféle	290.	295.							
				500	Concordia	110.	112.							
				200	Erzsébet	143.	144.							
				160	Luiza	214.	215.							
				200	Molnárok és sütők	750.	760.							
				500	Hengermalom	98.	100.							
				300	Victoria	610.	6.5.							
				100	Első budapesti	22.	23.							
				100	Budai gyárudvar	410.	415.							
				1000	Pannonia	—	—							

H I R D E T É S E K.

TETTEY NÁNDOR és TÁRSA
könyvkereskedésében

Budapesten: vaczi-uteza, „a vastuskóhoz“ megjelentek:

- ABONYI LAJOS. A főnő krónikája. Beszélyek a magyar népeletről. 3 kötet ára 3 frt.
- ARGIS GYULA. VIII. Henrik hat házassága. Történeti regény. 1 frt.
- ASBÓTH JÁNOS. A magyar királyi honvédelmi ministerium működése 1867—72 a minister ur megbízásából hivatalos adatok alapján. 3 frt.
- GEORGH BARTAL. Commentariorum ad historium status jurisque publici Hungariae. 3 köt. 5 frt.
- BARTALUS ISTVÁN. Magyar népdalok egyetemes gyűjteménye. A Kistalud-társaság megbízásából énekre és zongorára alkalmazva. I kötet 5 frt. diszkötésben 6 frt.
- BEÓTHY ZSOLT. Bíró Márton. Regény, ára 1 frt.
- DEGRÉ ALAJOS. Salvator Rosa. Történeti regény, 3 kötetben. (3 frt helyett) 2.20 kr.
- DUMAS SÁNDOR. Egy szerelmi kaland (1 frt helyett) 75 kr.
- GAÁL KAROLINA. Egy sarkert ör. Történeti regény Mátyás király korából. 90 kr.
- GABORIAU E. A 113. számú peresomó. Regény 4 kötet 4 frt.
- GIBBON EDVÁRD. A római birodalom hanyatlásának és bukásának története. Az angol eredetiből átdolgozta Hegyessy Kálmán. Második jutányos kiadás. 2 kötet. Ára 4 frt.
- GONDRECOURT. La Gazette báró. Történeti regény, (3 frt helyett) 2 frt.
- GONZALEZ MANÓ. Az új hölgye. Regény, fordította Balthazar Győző 2 kötet 2 frt.
- Az egy orosz hercegnő. Regény, fordította Milassin Vilmos. 1 frt 20 kr.
- HANZÉLY FERENCZ. Kereskedelmi irálytan és levelező, egybekötve kereskedelmi és magániratokkal. Pályamű. 3 frt.
- HAFIZ DALAI. Persa eredetiből ford. Erdődi Harrach Béla 1.20 kr., diszkötésben 2 frt.
- HUGO VICTOR. A Notre-Dame egyház Párisban. Regény, fordította Szalkay Gergely. 3 kötet 2.50 kr.
- JAKAB ELEK. Kolozsvár története. I. kötet, Ős-, ó- és középkor (513 Kr. e. 1540 Kr. u.) oklevéltár és világozó rajzokkal. Ára 10 frt.
- Korrajzok és eszmetörödékek 1850—1867. évszaktól Jankovich Vincze naplója után 1 frt.
- KÖVÁRI LÁSZLÓ. Erdély története. I. kötet. Az ősidőkről 1310-ig 2 frt.
- II. kötet Az Anjou ház uralmától II. Lajos királyig 1.80 kr.
- III. Zápolyák kora 2 frt.
- IV. A Báthoriak, Boeskaik és Bethlenek kora 2.20 kr.
- V. A Rákóczyak és Apafiak kora 2 frt.
- VI. A Gubernátorok kora. 2 frt.
- KÖVÁRI LÁSZLÓ. Erdély nevezetesebb családai. Czimerekkel és leszármazási táblákkal. 30 fametszvény-nyel. Ára 3 frt.
- A magyar családi és közéleti viseletek és szokások a nemzeti fejedelmek korából 2 frt.
- kmánytár az 1848—1849-iki eseményekhez. Ára 2 frt.
- Száz történelmi rege 1 frt.
- Történelmi adomák. 1 frt.
- KLOPSTOCK. Messiás. ford. Tarkányi Béla. Diszkötésben (1 frt 50 kr helyett) 1 frt.
- LIPCEY TAMÁS. Néhány szó a magyar társadalomról 60 kr.
- IDŐSB MOGYORÓSSY JÁNOS. A Wenckheim Hund család eredete és ivadéka Magyarhonban. 7 kömetszeti arczképpel 1.60 kr.
- ORBÁN BALÁZS. A székelyföld leírása történelmi, régészeti, természetrajzi s népművelési szempontból. Számos önálló és szövegképpel. I. Udvarhelyszék 4 frt. II. Csíkszék 3 frt. III. Háromszék 4 frt. IV. Marosszék 4 frt. V. Aranyosszék, Radnóth, Maros-Ujvár, Gyéres és Toroczko vidéke 4 frt. VI. A Barcaság 5 frt.
- Mind a 6 kötet 24 frt.
- POLITIKAI LEVELEK. Egy külföldön élő honfíhoz. 60 kr.
- B. PONGRÁCZ EMIL. Gyöngyvirág. Regény 2 kötet. Rózsabimbók. Költeményfűzér 1 frt. diszkötésben 2 frt.
- Estikék. Beszélyfűzér 60 kr.
- Suezig és vissza. Utirajzok. 2 kötet 2 frt.
- PRÉM JÓZSEF. Külföldi költőkből. Műfordítások 1.20 kr.
- Dr. SCHROTT JÓZSEF. Az általános állami számvitel tan kézikönyve, fordította F. és S. György 2.50 kr.
- P. SZATHMÁRY KÁROLY. A beszély elmélete, a Kisfaludy-társaság első díjára méltatott pályamű. 60 kr.
- A Gyulafehérvár-Nagyenyedi Bethlen-főtanoda története 2.50 kr.
- Beszélyek az erdélyi honvédlárból. 1 frt. helyett 60 kr.
- Lukanusz. Szomorujáték öt felvonásban. 60 kr.

Nemzeti színház.

Kiadja Toldy István.

- I. Szigligeti Ede. Beldi Pal. Eredeti szomorujáték 5 felvonásban.
- II. Sardou Victor. A jó barátok. Színmű 4 felvonásban fordította: Szerdahelyi Kálmán.
- III. Szigligeti Ede. Fenn az ernyő ninesen kas Eredeti vigjáték 3 felvonásban.
- IV. Feuillet Octave. A kísértés. Színmű 5 felvonásban. Fordította: Radnóty S.
- V. Belot Adolf. A rendszeres ferjek Vigjáték 3 felvonásban francziából. Berezik A. és Toldy I.
- VI. Berezik Árpád. Ádám és Eva. Vigjáték 1 felvonásban — Chassé orosz. Vigjáték 1 felvonásban. Irta: Fournier és Meyer. Francziából: Toldy István.

Egy-egy kötet ára 80 kr. helyett 60 kr.

- TÖRS KÁLMÁN. A Margitsziget leírása. 1.20 kr.
- VOLNEY A. Romok. Az igaz vallás, megfajta az emberiség vallásos fogalmának keletkezése- és ezek leszármazásából és a természet törvényei. Magyarosítá és jegyzetekkel ellátta Szalkay Gergely 1.20 kr.
- GRÖF ZICHY család idősb ágának okmánytára. Közli a magyar történelmi társulat. Szerkesztik: Nagy Imre, Nagy Iván és Véghegyi Dezső. I. kötet 1094—1341 4 frt.
- II. kötet 1342—1355. 4 frt.

Megjegyzendő, hogy ezeken kívül könyvkereskedésünkben bármily irányu és bárhol megjelent vagy hirdett munkák készletben tartatnak, vagy minden árfelemelés nélkül a leggyorsabban szerezhethők meg.

Tetty Nándor és társa könyvkereskedése Budapesten.